

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Ing. M. O.**, proti žalovanej **R. F.**, o zaplatenie **763,48 € (23.000,70 Sk)** s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 11 C 78/2007, v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Martin z 24. apríla 2008 č.k. 11 C 78/2007-58 a rozsudku Krajského súdu v Žiline z 22. januára 2009 sp. zn. 10 Co 230/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 22. januára 2009 sp.zn. 10 Co 230/2008 a rozsudok Okresného súdu Martin z 24. apríla 2008 č.k. 11 C 78/2007-58 v napadnutej časti **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Martin 31. decembra 2007 sa žalobca domáhal proti žalovanej zaplatenia 763,48 € (23.000,70 Sk) s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia, predstavujúceho žalovanou neuhradenú pomernú časť nájomného a poplatkov spojených s užívaním bytu za obdobie od júla do novembra 2007 vo výške 4/5 za každý výdavok (nájomné + služby spojené s užívaním bytu), keďže domácnosť žalovanej tvoria štyria členovia, a to žalovaná s tromi maloletými deťmi.

Okresný súd Martin rozsudkom z 24. apríla 2008 č.k. 11 C 78/2007-58 zaviazal žalovanú k povinnosti zaplatiť žalobcovi 625,79 € (18.852,50 Sk) s 8,5 %-ným úrokom z omeškania zo sumy 153,06 € (4.611,-- Sk) od 1. augusta 2007 do zaplatenia, zo sumy 153,06 € (4.611,-- Sk) od 1. septembra 2007 do zaplatenia, zo sumy 162,88 € (4.907,-- Sk)

od 1. októbra 2007 do zaplataenia, zo sumy 123,63 € (3.724,50 Sk) od 1. novembra 2007 do zaplataenia a zo sumy 33,16 € (999,-- Sk) od 1. decembra 2007 do zaplataenia. Žalovanej povolil mesačné splátky v sume 16,60 € (500,-- Sk) s tým, že nezaplatením čo i len jednej splátky stráca výhodu splátok a zročným sa stáva celý dlh. Vo zvyšku žalobu zamietol a účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Vec právne posúdil podľa § 1 ods. 1 a 4 zákona č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s bytovými náhradami a podľa § 451 ods. 1 a § 454 Občianskeho zákonníka. Na základe vykonaného dokazovania mal preukázané, že nájomcom služobného bytu je žalobca, ktorý byt i po rozvode užíva spolu so žalovanou ako bývalou manželkou a ich tromi maloletými deťmi, ktoré boli na čas po rozvode právoplatným súdnym rozhodnutím zverené do osobnej starostlivosti žalovanej a na ktoré bol zaviazaný platiť výživné mesačne v sume 215,76 € (6.500,-- Sk). Ďalej mal preukázané, že žalovaná za žalované obdobie od júla do novembra 2007 žalobcovi titulom nájomného, úhrad za služby spojené s užívaním bytu a taktiež poplatkov spojených s užívaním bytu plnila iba čiastočne. Okresný súd bol toho právneho názoru, že žalovaná by sa mala na platbe nájomného podieľať len v rozsahu $\frac{1}{2}$, nakoľko fakticky spolu s deťmi obývajú polovicu bytu a pomer 4/5 je možné voči nej požadovať len pokiaľ sa jedná o poplatky spojené s užívaním bytu a inkasom, pretože tieto sa vypočítavajú podľa počtu osôb v byte, z ktorého dôvodu vo zvyšku žalobu zamietol.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Žiline rozsudkom z 22. januára 2009 sp.zn. 10 Co 230/2008 rozsudok súdu prvého stupňa vo výrokoch napadnutých odvolaním ako vecne správny potvrdil. Žalobcu zaviazal k povinnosti zaplatiť žalovanej náhradu trov odvolacieho konania v sume 23,50 € na účet jej právneho zástupcu do troch dní. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu. Doplnil, že po rozvode manželstva žalovaná užívala predmetný byt so súhlasom žalobcu a že ich spoločné maloleté deti majú právo bývať v byte odvodené nielen z práva žalovanej, ale aj z práva žalobcu, keďže je povinnosťou oboch rodičov podieľať sa na nákladoch bývania svojich maloletých detí.

Proti vyššie uvedenému rozsudku okresného súdu, v časti, v ktorej bola žaloba zamietnutá, v spojení s rozsudkom krajského súdu v časti výroku, ktorým bol výrok súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby potvrdený, podal na základe podnetu žalobcu s poukazom na § 243e ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) v spojení s § 243f ods. 1 písm. b) a c) O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky.

Navrhol ich v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Poukázal na § 101 ods. 1 a § 120 ods. 1 O.s.p., § 62 ods. 1, 2 a 4 a § 65 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“). Uviedol, že kým okresný súd pri rozhodovaní vychádzal iba z tvrdenia žalovanej, že spolu s maloletými deťmi užíva polovicu bytu, odvolací súd zaujal i právny názor, podľa ktorého právo maloletých detí bývať v byte je odvodené aj z práva žalobcu a obidvaja rodičia sú povinní podieľať sa na nákladoch bývania svojich maloletých detí. Podľa názoru generálneho prokurátora oba právne závery súdov sú nesprávne. Pri závere okresného súdu chýba dôkaz, preukazujúci, že žalovaná s maloletými deťmi obývajú iba polovicu bytu, ktorý je v nájme žalobcu a záver odvolacieho súdu spočíva i na nesprávnom právnom posúdení rozsahu vyživovacej povinnosti žalobcu voči maloletým deťom, vrátane povinnosti spoluúčasti rozvedených manželov na hradení výdavkov spojených s bývaním ich spoločných maloletých detí. Za daných skutkových zistení, keď manželstvo účastníkov bolo právoplatne rozvedené, ich maloleté deti boli zverené do osobnej starostlivosti žalovanej a žalobcovi bola uložená vyživovacia povinnosť voči deťom, v dôsledku nevykonania dostatočného dokazovania o rozsahu užívania bytu žalovanou a maloletými deťmi, v spojení s nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď časť uplatneného nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia zamietol s poukazom na jeho vyživovaciu povinnosť voči maloletým deťom, ktorá už v tom čase bola splnená, generálny prokurátor konštatoval, že preskúmané rozhodnutia nie sú vecne správne.

Žalobca sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadril.

Žalovaná nesúhlasila s názorom generálneho prokurátora. Vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu poukázala na zlú finančnú situáciu, v akej sa nachádzala pred rozvodom i po ňom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu účastníka konania (§ 243e ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 243f ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozsudky, ako aj konanie, ktoré predchádzalo ich vydaniu a dospel k záveru, že mimoriadne

dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Mimoriadne dovolanie ako dovolací dôvod uvádza, že napadnuté rozhodnutie je postihnuté inou vadou konania v zmysle § 243f ods. 1 písm. b) O.s.p. a že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c) O.s.p..

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Dovolací súd sa vzhľadom na zákonnú povinnosť a tiež vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania zaoberal predovšetkým tým, či konanie bolo postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b) O.s.p.). Nakoľko z obsahu dôvodov mimoriadneho dovolania vyplýva, že súdy nevykonali dokazovanie v potrebnom rozsahu, dovolací súd pri zisťovaní existencie tejto inej vady konania vychádzal zo zákonných ustanovení upravujúcich vykonávanie dokazovania v konaní na súde.

Podľa § 101 ods. 1 O.s.p., účastníci sú povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti, označia dôkazné prostriedky a že dbajú na pokyny súdu.

Podľa § 120 ods. 1 O.s.p., účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Podľa § 132 O.s.p., dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo včítane toho, čo uviedli účastníci.

Podľa § 153 ods. 1 O.s.p., súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že sú to predovšetkým účastníci konania, ktorí majú povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť. Podľa ustálenej právnej teórie a súdnej praxe sporové konanie je ovládané prejednávacou zásadou, ktorá je chápaná tak, že tvrdiť skutočnosti a navrhovať na ich preukázanie dôkazy je vecou účastníkov konania. Iniciatíva pri zhromažďovaní dôkazov zaťažuje účastníkov a ukladá im povinnosť označiť dôkazy k preukázaniu ich tvrdení. Účastník má tak povinnosť tvrdenia (§ 79 ods. 1 O.s.p.) a povinnosť dôkaznú (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Táto skutočnosť ale neznamená, že zákonná úprava sa zrieka zásady materiálnej pravdy. Táto zásada, ako protipól zásady formálnej pravdy, je vyjadrená v § 153 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého, súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti. V zásade, súd nevykonáva dôkazy, ktoré by potvrdzovali zhodné tvrdenia účastníkov a ktoré sú pre posúdenie uplatňovaného nároku nerozhodné alebo právne bezvýznamné. Zákon však v § 120 ods. 1 tretia veta O.s.p. vychádza i z toho, že súd nie je pri vykonávaní dôkazov viazaný len formálnym návrhom účastníka na vykonanie dôkazu, ale pripúšťa možnosť vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci. Ich vykonanie je podmienené výnimočnosťou takéhoto postupu súdu a nevyhnutnosťou ich vykonania pre rozhodnutie vo veci. Ide o také dôkazy, ktoré vyplynú z doterajšieho priebehu konania bez toho, aby zákon ukladal súdu povinnosť takéto dôkazy vyhľadať. Súd potom pri aplikácii a interpretácii konkrétnej právnej normy vychádza zo skutkového stavu veci zisteného v procese dokazovania.

V preskúvanom prípade je zo spisu zrejmé, že súdy došli k záveru, že žalovaná by sa mala na platbe nájomného za byt podieľať len vo výške ½, nakoľko fakticky spolu s maloletými deťmi užíva iba polovicu bytu, pričom vychádzali len z jej tvrdenia. V dôsledku nevykonania dostatočného dokazovania o rozsahu užívania bytu žalovanou a maloletými

deťmi tak súdy zaťažili konanie tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a preto preskúmané rozhodnutia nie sú vecne správne.

Pokiaľ generálny prokurátor namieta i nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, že právo maloletých detí bývať v byte je odvodené aj z práva žalobcu a obidvaja rodičia sú povinní podieľať sa na nákladoch bývania svojich maloletých detí, k uvedenému Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza nasledovné.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa § 62 ods. 1, 2 a 4 zákona o rodine, plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť. Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov. Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.

V preskúmanej veci z vykonaného dokazovania vyplynulo, že manželstvo účastníkov konania bolo právoplatne rozvedené rozsudkom Okresného súdu Martin zo 6. júna 2007 č.k. 8 C 248/2006. Týmto rozsudkom súd zároveň upravil i práva a povinnosti rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode. Tri maloleté deti účastníkov konania zveril na čas po rozvode ich manželstva do osobnej starostlivosti žalovanej (matky) a žalobcu (otca) zaviazal prispievať na ich výživu mesačne v sume 215,76 € (6.500,-- Sk). V konaní bolo tiež preukázané, že žalobca ako nájomca služobného bytu platil prenajímateľovi bytu nájomné a poplatky spojené s užívaním bytu. Súčasne si riadne plnil aj vyživovaciu povinnosť voči svojim maloletým deťom na základe súdneho rozhodnutia, v rámci ktorej im uhrádzal ako rodič časť výdavkov na pravidelné, ako aj nepravidelné náklady spojené najmä s bývaním, stravovaním, ošatením, zdravotným stavom, štúdiom a pod. Za daného skutkového stavu preto nie je správny záver odvolacieho súdu, že žalobca je povinný sa podieľať na nákladoch

bývania svojich maloletých detí, zverených do osobnej starostlivosti žalovanej, nad rámec súdnym rozhodnutím uloženej vyživovacej povinnosti, a že úhrada nákladov nájomného môže byť žalovanej stanovená z tohto dôvodu iba v rozsahu $\frac{1}{2}$. Ako už bolo vyššie uvedené, žalobcovi bola totiž táto povinnosť (a v rámci nej i povinnosť podieľať sa na nákladoch bývania svojich detí) určená právoplatným súdnym rozhodnutím, ktorým bol zaviazaný platiť k rukám žalovanej výživné na svoje tri maloleté deti, zverené žalovanej do osobnej starostlivosti, o ktoré je povinná sa riadne osobne starať (vrátane zabezpečenia a financovania bývania), zastupovať ich a spravovať ich majetok. Z uvedeného dôvodu, že žalobca je taktiež rodič maloletých detí, bývajúcich s ním v prenajatom byte a má zákonnú vyživovaciu povinnosť k nim, nie je správne rozhodnutie súdu, ktoré neakceptuje pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia plnenie si uloženej vyživovacej povinnosti žalobcom v rámci súdom určeného výživného. V preskúmanom prípade tak odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru, keď časť uplatnenej pohľadávky z titulu bezdôvodného obohatenia, predstavujúcu časť nájomného uhrádzanú žalobcom považoval za plnenie si vyživovacej povinnosti voči svojim maloletým deťom.

Úlohou súdu prvého stupňa v ďalšom konaní bude doplniť dokazovanie o rozsahu užívania bytu žalovanou a maloletými deťmi v období od júla do novembra 2007 za účelom zistenia žalovanou tvrdenej skutočnosti, že byt spolu s deťmi užívala len v rozsahu $\frac{1}{2}$.

Z dôvodu, že rozhodnutia nižších súdov sú postihnuté inou vadou konania a rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva i v nesprávnom právnom posúdení veci, generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c) O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodol tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) s tým, že právny názor ním vyslovený je pre okresný súd záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. júna 2011

JUDr. Ľubor Šebo, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová